

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Printed and published weekly by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription per year \$4.00

Telephone: 51 465

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ"

газета для робочого людю — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Видав. Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Укр. Роб. Домі, на роі вулиць Пritchard і McGregor, у Вінніпегу, Ман. Ю. Ляльчак, голова.

Передплата на рік \$4.00

Адреса:

UKRAINIAN LABOR NEWS

Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada

Непомічених в газеті рукописів не звертається, хіба що дописувачеві вразі визначити, що бажає звороту свого рукопису на случай його непомічення та залучити поштовий стемпель на його пересилку.

МУРОВАННЯ ДРУКАРНІ ЗАКІНЧЕНО.

Ділимося приємною вісткою з читачами нашої газети, із всіма членами й членкинями наших організацій, що муровання будинку друкарні, школи й офісів Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім в Вінніпегу закінчено. Це не значить, що скінчено цілий будинок — скінчено лише мур, а тепер тільки починається праця в нутрі. Цими днями закінчуються дах і цементування підлоги в цвинці. Встановлення водопроводу і огрівання також в повному русі й приступається до електрифікації. Невдовзі розпочнеться пластрування та випікування підлог і стелів.

Хоч мур вже закінчено, то проте лишається ще роботи майже до кінця листопада, бо викінчення в середині потребує довшого часу. Але голоне зроблено. За пару місяців виріє попри Укр. Роб. Дім великий прекрасний мурований будинок, що злився із старим будинком і збагатив нашу організацію ще однією інституцією, будинок, що разом зі старим, як висловилися один Англієць, є найкращий в північній Вінніпегу.

Цеглина за цеглиною ріє він, ні дощ, ні сніг, що перешкаджали, не оминили його росту, як ліній негоди не в силі спинити росту робітничо-фармерських організацій.

Ріст наших організацій позначається ростом їх інституцій і навчальн. Друкарню, школу, редакційні офіси та офіси центральних зарядів, отже будинок, що вміщав би їх, не тому будувалося, що комусь цього хотілося, але тому, що потреби вимагали.

Коли у нас була тільки одна організація, — Стіваришення Український Робітничий Дім, — коли виходила тільки одна газета, — "Українські Робітничі Вісті", — коли не було ще діткої школи, або було в ній 30—40 дітей, тоді не було потреби в такому будинку, хоч тоді вже показувалося, що Укр. Роб. Дім не відповідає всім вимогам організації, бо це скорше театр, чим друкарня й центральна великої організації.

З часом організація почала зростати. Створено Жіночу Секцію з власним Центральним Зарядом, а потім ця організація зажадала власної газети, що обговорювала б жіночі справи, організувала б жінок, будила їх до організаційного й культурно-освітнього життя. Так від головного коріня організації, від "Українських Робітничих Вістей", вироста гадузав, "Робітничий".

В дальшому тязгу розвитку ТУРФДім організовано Робітничо-Запомогове Товариство з власним Центральним Зарядом. Організація це цілком окрема, але вироста з головного пня ТУРФДіма, при нєму розвивається, при нєму й зацвітається. В чуже приміщення вона не піде, а у своєму тісно, бо не вистарчає кімнат не тільки на збори комітетів, але й нема офісу для праці секретаря.

Ще рік і народжується фармерська газета — "Фармерське Життя". Воно народилося не для того, щоб захитати, але щоб жити й розвиватися. Йому потрібні хати.

Створено, нарешті, Секцію Молоді, яка також росте й ставити свої вимоги і, хто знає, чи не захоче вона також своєї газети. А покищо її Центральний Комітет, як і інші, не має де відбудати своїх засідань, бо тих пару кімнат, якими розпоряджає старий будинок, не вміщують і старих зарядів.

Дітча школа! Три сотки дітей, що річно побирають науку української мови, пісні, музики, культурне виховання в Укр. Роб. Домі — число, яке повинно мати спеціальну школу, що її не дав дітям теперішні театральна зала Укр. Роб. Дому.

Минулого року відбувався в Вінніпегу Вичий Освітній Курс. Відбувався в рентаваному приміщенні. Не говоримо вже про помешкання для курсантів, але навіть само для школи рентувано по 50 доларів місячно.

Чи нам не потрібно буде це такого курсу в майбутньому? Не тільки в далекому майбутньому, але правдоподібно слідуючий з'їзд ТУРФДіма скаже, щоб бодай шістьмісячний курс відбути в 1927 році, бо в організації вже годів на вчителів. На досвіді показалося, що наша організація повинна виховати власних учителів з країн, свідоміших, активніших членів своєї організації, потреба в яких відчувається зараз.

Ось вкороті з'ясування тих причин, які заставили нас будувати новий додатковий будинок при Укр. Роб. Домі в Вінніпегу, муровання якого щойно закінчилося. Причини не якогось чисто місцевого характеру, або характеру якоїсь одної нашої організації, але причини загально-організаційні, а у Вінніпегу вони лише, як в центрі.

Найголовнішою була потреба в друкарні, що відповідала б своїм видавничим. Попри "Укр. Роб. Вісті", що зросли до трох раз на тиждень, виростає ще дві газети. Для дальшого розвитку, поліпшення й побільшення цих газет, треба більшої друкарні й редакторських та адміністраторських офісів, треба нових машин. Треба офіси для чотирох центральних зарядів, школи для дорослих і для дітей. Треба, бо в цих приміщеннях буде кватирка розвитку організації, освіти, культура. Вони будуть головними нервами наших організацій, що відслідкуватимуть на всякі потреби українських робітників і фармерів в Канаді й старому краю.

Останній з'їзд ТУРФДіма, ухвалюючи будову цього нового будинку, брав якрава на увагу всі вичерпадані потреби. Виконуючи ухвалу 7-го з'їзду ТУРФДіма, ми на цьому місці подіємо до відома його членства та членства всіх наших організацій, як також всіх українських робітників і фармерів, що ми рішення з'їзду совісно виконуємо і приречення, що друкарня на зиму буде в новому будинку, ми виконаємо. Зробимо це завдяки свідомості українських робітників і фармерів, що без крику та шуму залучили довкола цієї будови й дали спомогу закінчити вже мур.

Ціла будова до зими буде закінчена. Лишається докласти всіх старань, щоб до весни вона була сцлагана.

ПІЛСУДСКІ Й ПІЛСУДЧИНА.

Коли Пилсудскі увів владу, де-кому здавалося, що його влада кінографічним темпом розвиватиметься у фашистську диктатуру. Він нахвалювався перетворити усі горшки в демократичній кранниці, махав вогором над головою парламенту й гукав: розсодіться!

Догоріли огні "травневої революції". Все знову стало буденно сірим. Був, прем'єр пилсудського кабінету Баргель, що нахвалювався вийти в одставку, коли не дістане для президента надзвичайних уповноважень і припинення чинности парламенту на півтора року, задовольнився скромними повноваженнями, що не на багато відрізняються від повноважень кабінету Грасского. Союму не розігнано — він вже знову зібрався після вакацій. Йому ще багато роботи. Треба змінити виборчий закон, перш ніж почати нові вибори, що їх строк наближається. Виборчий закон має бути змінений в реакційнім дусі. поки цього не буде зроблено, реакція не згодиться на розпуск парламенту. Але коли ці зміни буде зроблено, то для буржуазії й поміщиків тим більш не буде рації передавати владу до рук диктатора. Навіщо, коли в них до того часу буде добрий, реакційний слуханий парламент.

Безпосереднім приводом до перевороту Пилсудського була чистка армії від прихильників Пилсудського, що почав військовий міністер Мальчевскі. Пилсудскі не хотів втратити підпори в армії і зробили переворот. Ім спочатку здавалося, що вони зможуть розмахом, яким він був на початку, повалити всі демократичні декорации й розбити сойм у-сент. Розмаху не вистарчило. Армія не стала єдиною пануючою силою в Польщі. Зате пилсудскі стали пануючою силою в

армії. Цим вони поки що задовольнилися.

Вони починають тепер поволі їсти Польщу. Пилсудскі збільшив платню офіцерам, збільшив дуже нерівномірно. Нерівність в армії дужчає страшенно. Коли простий поручник дістає 40-процентну прибавку, батальйонний командир 50-процентну, командир полку 60-процентну і т. д. (то корпусний командир дістає 90 процент прибавки, армійський інспектор — 100 процент, а генеральному інспекторові, скільки він разом з тим є й військовий міністером (як в данім разі Пилсудскі), дістається 340 процент. Унтер-офіцери, яких в польській армії 20,000, не дістають ніякої прибавки. Та разом з ними не дістає нічого і вся армія цивільних урядовців. Центр ваги бюджету пересується ще дужча на користь військового відомства. Плян пилсудчиків — підготуватися до військового корита — починає здійснюватися.

Та надалі цей плян можливий тільки в тім разі, коли владість переконати обивателів, що без армії Польща не може обійтися. Внутрішня мілітаристська політика пилсудчиків вимагає войовничої зовнішньої політики.

Пилсудскі, запеклий ворог капіталістичної націонал-демократії. Пилсудскі вже підказав польсько-радянської війни показає, що йому цілком чужі інтереси господарського розвитку. Він показав себе вождем паразитичних елементів, гідних тільки ссати соки з існуючого господарського організму. Його воєнна політика була першочинною неймовірної інфляції, що мало була не загубила панування буржуазії в Польщі. Його політика й тепер може привести тільки до таких самих наслідків.

Домбскі.

ЕКОНОМІЧНІ ПІДСТАВИ ВУГІЛЬНОГО СТРАЙКУ В АНГЛІЇ.

Вугілля й досі ще є найважливіше джерело енергії. Останніми часами, — можна навіть сказати: останніми роками — у нього з'явилися великі конкуренти — нафта, вода й навіть вітер. Проте ж вугілля й досі панує над казанами та машинами промисловості й зализиною у цілому світі. Біля вугілля розвинулася промисловість, а навколо вугільних копалин виникли найбільші фабрики. Воно є центр виробництва.

Добування нафти дуже розвинулося тільки за останні 20 років, і фабрики та пароплави почали вживати її, як джерело енергії. Світова продукція нафти 1913 р. становила 328 мільйонів барелів, а 1924 року — понад мільярд барелів. Отже, продукція нафти збільшилася понад 3 рази (1 барел — 159 гектолітрів).

Світова продукція кам'яного вугілля 1913 року становила 1,216 мільйонів тон, а 1925 року — тільки 1,186 мільйонів тон. Вугілля добуто в Європі 1913 року 606 мільйонів тон, а 1925 р. — 539 мільйонів тон.

Проте була-б помилка думати, що вугілля замінюють нові джерела енергії (нафта та її продукти) настільки, наскільки збільшилось добування їх. Справа в тому, що ці продукти вживають переважно для нових способів сполучення, тобто для автомобілів, а також для дрібних установок.

Нафта, проте, є великий конкурент вугіллю, бо майже 40 відсотків нових пароплавів, збудованих за останні 2 роки, приводять у рух мотори, тобто вони перейшли на нафту. Щого зовсім досить, щоб пояснити менше добування вугілля та загострення так званої вугільної кризи. Ми не говоримо тут за більшу ошадність і дешевість нафти проти вугілля, це, звісно, має велику вагу, коли розв'язують усі технічні справи, та для устаткування но-

вих промислових підприємств. Це більше значення, ніж технічні міркування про ошадність, має економічна боротьба, яку чимало талузей промисловості різних країн провадять проти давніх промислових центрів, щоб звільнитися од залежності від них та від їхнього джерела енергії (вугілля).

Транспортування нафти та її продуктів не так складне й коштів дешевше, ніж транспортування вугілля. Через це їх можна приставляти до найважливіших центрів. Іх можна вживати й у крайніх, далеких од вугільних копалин. Тому фабрики, вживаючи ці продукти, не мусять конче міститися безпосередньо навколо вугільних районів.

Через це зрозуміло, що імперіялізм нафтового капіталу, на чолі з великими нафтовими концернами чим-раз збільшує свою останніми роками і в цій діяльності починає найбільше вадити та витискати вугільну промисловість. Через це ясно, чому особливо американський капіталізм із такою великою ненавистю переслідує СРСР — єдину країну, де нафтові багатства не залежать від американських нафтових концернів.

Тепер ясно, чому, де-далі змінюються, американський нафтовий капітал витискає продукцію вугілля й спричинює кризу в вугільній промисловості, що жертвою її насамперед є найбільший і найдужчий продукт вугілля в Європі — Англія.

В Англії 1913 року кам'яного вугілля добуто 292 мільйонів тон, а 1925 року — тільки 248 мільйонів тон, тобто на 15 відсотків менше. З цієї кількості 1913 року було вивезено за кордон близько 100 мільйонів тон, тобто 30 відсотків усього добутку. 1925 року вивезено тільки 75 мільйонів тон, а в країні витрачено всього 170 міль-

Велике зменшення добування та експорту вугілля з Англії є наслідок, крім згаданих уже причин, також і розвиток економічного життя в Європі. Експорту до С.Р.С.Р. майже не було. У Швеції аживання вугілля дуже зменшилось через більше використання сили води. Англійський експорт до Франції та Італії теж зменшився через приставу німецького репарційного вугілля. Військова "перемога" Англії обернулася таким чином в економічну поразку.

Англійські вугільні барони хотіли й хотять, щоб там не було, скинути тягар усієї кризи на робітників. А це й привело вже вдруге за останні 6 років (останній великий вугільний страйк був 1921 року), до завзятої боротьби між майновласниками та англійським пролетаріатом. Англійський капіталістичний вугільний розрахунок англійських майновласників зовсім хибний, бо, як це констатувала 1919 року навіть офіційна вугільна комісія, копалині, експлоатовані вже протягом кількох століть, навіть підчас війни кілька разів були повно амортизовані.

Через це майнери вимагають безумовної націоналізації вугільних копалин. Це дало-б змогу вугілю не тільки конкурувати, а навіть замінити старі

установки в копалинях новими, сучасними і добування вугілля через це збільшилось-би навіть із 7-годинним робочим днем. Страйкує понад мільйон майнерів. Розмови англійських капіталістів та їхньої преси, що ніби роботу в англійських копалинях майже повно відновлено за допомогою "добровольців", є чиста брехня.

Раніше вивозили приблизно 4 з половиною мільйонів тон на місяць, а вивіз у травні становив усього півтора мільйона тон, у червні — 34,000, а в липні — 8,000 тон. Перед початком страйку добували пересічно щось 20 мільйонів тон на місяць, а тепер з так званими "добровольцями", ледве добувають 350,000 тон, тобто, одну шістьдесятя частину передшньої кількості. Споживши свої запаси, Англія змушена довозити страйкомське вугілля. За перших 2 місяці страйку привезла приблизно 600,000 тон, у липні — майже 3 мільйони тон, а в серпні довіз дійшов-уже до понад 4 мільйонів тон.

Це є удар по найчуждівшому місці англійського пролетаріату, змушеного пересилати за кордон сотні мільйонів фунтів стерлінгів за привезене вугілля. За час останнього вугільного страйку 1921 року Англія привезла з-за кордону тільки півтора мільйона тон. Теперішнього-ж страйку привезено вже понад 7 мільйонів, тобто в разі 5 разів більше, ніж 1921 року.

Англійський вугільний страйк спричинила велика економічна криза капіталізму. Цей страйк є боротьба за розв'язання питання, чи мусить пролетаріат розплачуватися за що кризу.

Вільямс.

ВІДКРИТТЯ КОНЦЕРТОВОГО СЕЗОНУ В УКР. РОБ. ДОМІ В ВІННІПЕГУ.

В неділю, 17. жовтня, розпочинається в Українським Робітничім Домі концертний сезон. Концерт відбудеться і днем скорше, а саме в суботу, 16. жовтня, але що цей концерт дається силами з поза Укр. Роб. Дому, то до розпочаття сезону ми його не зарухуємо.

Концертний сезоноу 1926—1927 року започатковує мандолинова оркестра, та сама, що своєю об'їздовою зрушила цього року робітничо-фармерську західну Канаду.

Концерти в Укр. Роб. Домі в Вінніпегу сталя дім місцевого українського робітництва протягом зими насущною культурною потребою. Вони через цілу зиму стягують тисячі українських робітників, робітниць і їх дітей послухати української пісні, музики, як також пісні й музики інших народів.

Хоч не всі, то в великій більшості, концерти в Укр. Роб. Домі живі, цікаві, бо дуже різноманітні. За малими винятками їх виконують односторонні по складу одиниці, як мандолинова чи мішана оркестра, або хор. В концертах при Укр. Роб. Домі завжди беруть участь різноманітні сили, що грають на різних інструментах чи співають різні пісні. Часами за один вечір перейде й хор, мандолинові оркестри, скрипка, піаніно, гармоніст. Тут обов'язково з пара деклямацій, часом монольогу, часом промова.

Тому публіка любить ці концерти й громадою на них приходить. Приходить не лише для розваги, але такі як на культурні підприємства, що скрашують буденне життя робітників, хоч на хвилину заставляють його забувати свої шоденні клопоти, бувають його приспану чутливість і кличуть до боротьби за краще життя.

Українське робітництво в Вінніпегу за ціле своє життя не наслудалося стільки концертів, а у них різних народних пісень, клясичних творів, добрих музикантів (оркестр і солістів), співаків, як за останні роки в Вінніпегу. Робітництво до цих концертів привикло вже, зжилось з ними й коли в час концертного сезону трапляється в Укр. Роб. Домі неділя "порожня", то тим, що приходить

на концерти, неначе чогось не стає. Тож хоч після холодного дощово-снігового вересня блиснуло на кілька годин чи днів винніпегське жовтнєве сонце ("індіан сомер"), то ми педвдаєся силами з поза Укр. Роб. Дому, то до розпочаття сезону ми його не зарухуємо.

В неділю концерт дає мандолинова оркестра, а в суботу 16. жовтня, попереджає її оперова співачка Марія Франкфурт при участі скрипки, проф. Григорія Гарбовицького.

З цього бачимо, що концертний сезон в Укр. Роб. Домі за початковується боевими силами музичного світа й ми певні, що хоч ці вечери йдуть зараз же один за другим, обидва вони будуть заповнені численною публікою.

Побажаємо-ж ми нашим співачкам та музикантам щасливого початку й успішної праці в цьому наступаючому сезоні.

ЗМАГАННЯ ОПЕРЕТКОВИХ ГЕТЬМАНІВ.

В бодоті білої української еміграції, особливо чорносоптових шарах її, спостерігається певне заворушення, спричинене конкуренцією двох "гетьманів" Скоропадського та нового Полтавця-Остриця.

Остриця вербує собі прихильників серед українських емігрантів у Болгарії, Чехословаччині то-що. Емігрантські об'єднання, наприклад, "українське культурне об'єднання" в Болгарії, що нараховує 2—3 члени, "урочисто" визнають Остриця за гетьмана та випускають з цього приводу відозви.

Це відбиває хліб у Скоропадського і він вживає заходів "зміцнити" свої гетьманські позиції. Відбувається оперетка організації боротьба між гетьманами, що дає багатий матеріал еміграційній масі для жартів та анекдотів.

Один з опереткових організаційних заходів Скоропадського є "інститут українського знавства", що він його почав організувати в Берліні. Гетьманець Дм. Дорошенко, згодився бути за директора цього інституту.

"Селянський Союз" на Волині й галицькі соціалісти об'єднуються. УНДО з приводу цього репетує — рятуйте, а "Новий Час" плаче, що в тому об'єднанню соціалісти гратимуть першу скрипку.

Що-ж, вчиться, панове, танцювати завчасу.

Пилсудскі у вілєнським криміналі... віддає генералів і випустив одного на волю.

Французи кажуть, що Сирійці повинні бути вдячні Алахові, бо відколи він прислав в Сирію Французів, від тоді там нема холери.

А Сирійці кажуть, що нема за що дякувати Алахові, бо їм легше було пережити холеру й чуму разом, чим один французький мілітаризм.

"Боронім свою честь" — репетує "Укр. Голос".

Ой лишенько-ж наше, думаю собі, а то що з тою честю "У. Голосу" стаєся.

Читаво далі: коли "що найменше 10,000 свідомих Українців в Канаді, які жертвували тільки по одному доларови зложили-б дуже легко 10,000-ий фонд".

"Шур Майк"! Добре кажеш. Коли-б 10,000 Українців дали по доларові, то "дуже легко" було-б 10,000 доларів.

Так оце-ж ви думаєте за отих десять тисяч доларів купити честь?

Так тоді-ж вона якась продажна, ота ваша честь, коли ви думаєте купити її за долари.

Мері, Мері, Мері, перша королева з обстриженим волоссям, одна тільки Мері є тепер на світі, — а це королева Румунії.

Бідна Мері, прекрасна Мері, письменниця Мері (листи до чоловіка пише), приїздає до Зауочених Держав, до Канади, буде в Вінніпегу.

Як приїхала Мері до Парижу, то купила собі ділий вагон спідничок. Мусіли причіплявати до потягу спеціальний вагон з самими спідничками Мері.

А в царстві Мері — економічна криза. А в Румунії школи зменшуються; А там сігурна бучками вимолодує з робітництва й селянства податки. А армія румунська без чобіт і без штанив. А Мері вагонами спіднички за собою возить.

Ой, Мері, Мері, Зіта на острові чекає на тебе.

Капіталістичній філософії кажуть, що заробітний цент краший за зрабований долар.

Коли так, то чому-ж капіталісти не продадуть робітникам зрабованих доларів за "краший" запрацьований робітничий центи?

За чеським письменником: Всякий свє робити, Милій пане мій: Музик з гною жито, А пан з жита гній...

Філософ каже: "Без широкої народньої освіти справжня воля неможлива".

А хіба без справжньої волі освіти можлива?

— Куркулєнку! — Чого? — Коли відбудеться засідання Мігайчуковського парламенту? — Тепер тільки відбувається прелімінарне засідання, а описля відбудуватиметься ще відслідання.

Гетьман європейських смітників Скоропадський здобув на свій бік петлюрівського генерала Павленка. Але кажуть, що — дурний генерал без війська, а гетьман без держави.

Куркулєнку.